

Утвърдил: .....

Декан

Дата .....

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Факултет: Философски

Специалност: (код и наименование)

Ф	Ф	С	6	6	0	1	1	3
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Политическа социология

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

И	3	1	8
---	---	---	---

ПОЛИТИЧЕСКА ФИЛОСОФИЯ (задължителна само за студенти, които нямат професионална квалификация "Бакалавър по социология" или „Бакалавър по политология“)

Преподавател: Гл. ас. д-р Ружа Василева Смилова

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	30
	Семинарни упражнения	30
Обща аудиторна заетост		60
Извънаудиторна заетост	Доклад/Презентация	10
	Курсов учебен проект	50
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	30
Обща извънаудиторна заетост		90
ОБЩА ЗАЕТОСТ		150
Кредити аудиторна заетост		2
Кредити извънаудиторна заетост		3
ОБЩО ЕКСТ		5

№	Формиране на оценката по дисциплината	% от оценката
1.	Курсова работа	50%
2.	Писмен изпит	50%

Анотация на учебната дисциплина:

- Главната образователна задача на курса е подробно да запознае напредналите студенти по философия с основните понятия, теми, теоретични проблеми и дискусии в политическата философия, като специално внимание ще се отдели и на съвременното развитие на дисциплината
- Запознаването с някои от основните произведения на парадигмални за съвременното състояние на дисциплината фигури е също една от целите на курса.
- Друга задача на курса е да се покаже както тематичния континуитет на класическата и съвременната политическа философия –(критичен диалог с традиция по темите за задължението за

подчинение на законите, проблема за политическия авторитет и принудителната власт на държавата, изискванията на справедливостта, отношението свобода – равенство), така и да се очертае и тематичната оригиналност на съвременното развитие на дисциплината (някои форми на егалитаризма, феминизъм, мултикултурализъм, политика на признаването).

- Особено внимание ще се отдели на доразвиването и обогатяването на наследството на либерално-егалитарната линия в политическата философия.
- Акцент ще се постави и върху специфичния стил в съвременното развитие на политическата философия, където концептуалната яснота, строгост и иновативност са съчетани с изострена чувствителност към настоящата политическа практика и проблеми.

Предварителни изисквания:

- Познание върху най-основните проблемни области в развитието на политическата философия – теории за държавата и управлението, въпроси на справедливостта и равенството, идеала за свобода
- По-подробното познаване на политическите теории на Хобс, Лок, Хюм, Русо, Кант и Джон Стюарт Мил е предимство.

Очаквани резултати:

Успешно завършилите курса студенти трябва да:

1) знаят:

- кои са централните теми и проблемни области, разработвани в политическата философия в исторически план
- кои са спецификите на философското проблематизиране на политическото в края на ХХ век.
- по какви линии върви осъществяването на континуитета с традицията и обогатяването ѝ в съвременните дебати.

2) могат:

- да боравят свободно с понятийния апарат на политическа философия и да го прилагат успешно при самостоятелен анализ на нови проблемни области.
- да се ориентират самостоятелно в оригинални текстове, да ги подлагат на критичен анализ и предлагат теоретично добре информирани интерпретации.

Учебно съдържание

№	Тема:	Хорариум
Част Първа: Основни теми и понятия в политическата философия		
1.	Въвеждаща лекция. Тематична и концептуална рамка на курса. Въвеждане в стила на теоретизиране на политическите явления в политическата философия.	2 ч. л. + 2 ч. упр.
2.	Власт, легитимност, политически авторитет. Твърди се, че легитимните държави имат политически авторитет над гражданите си – те имат правото техните граждани да им се подчиняват, и имат правото да изискват и налагат такова подчинение чрез принуда. Какво е отношението между понятията политически авторитет, власт и легитимност? Историческото развитие на дебата за авторитета на държавата. Плагон за авторитета на държавата. Хобс: естественото състояние и абсолютния суверен. Либералният отговор на Лок. Радикално демократичното решение на Русо - общата воля и обществения договор. Либерланата договорна теория на Кант. Либералните утилитаристи за общото благо.	2 ч. л. + 2 ч. упр.
3.	Свобода. Дефиниране на свободата: негативна свобода – „Х трябва да бъде оставен да прави/да бъде това, което може и иска да прави/да бъде, без намеса от страна на други хора”, и позитивна свобода – „Х е свободен да прави А, и така има контрол над живота си”. Свободата като тройно отношение: „Х е/ не е свободен от В да прави/да не прави А”. Джон Стюарт Мил „За Свободата”. Приносът на Айзая Бърлен и защитата на негативната свобода. Чарлз Тейлър и отговорът на защитниците на позитивната	2 ч. л. + 2 ч. упр.

	свобода.	
4.	Политическо задължение за подчинение на законите. Двете анархистки тези: не може да има морално задължение за безусловно подчинение на законите (<i>a priori</i> философски анархизъм); може и да има по принцип такова морално задължение, но приведените аргументи не са достатъчни то да бъде установено (<i>a posteriori</i> философски анархизъм). Традиционните волунтаристки и на естественото задължение теории. Съвременните интерпретации:- волунтаристки (на действителното или на хипотетичното съгласие), инструменталистки (директно или индиректно консеквенциалистки), асоциативистки (теориите на Маргарет Джилбърт и Роналд Дуоркин), на естественото задължение и на на почтената игра теории за политическото задължение.	2 ч. л. + 2 ч. упр.
5.	Равенство и разпределителна справедливост. Принципи на справедливото разпределение. Стриктно равенство, равенство на възможностите, честно равенство на възможностите (приоритет за най-необлагодетелстваните – Ролсовия принцип на разликата), равенство на благосъстоянието, равенство на ресурсите, и т.н. Дебатите „Защо равенство?“ и „Равенство на какво?“: преглед на основните позиции. Справедливостта като отдаване на заслуженото (<i>desert</i>). Либертаринската теза за правомощията (<i>entitlements</i>).	2 ч. л. + 2 ч. упр.
6.	Либерална демокрация. Какво е оправданието да се предпочитат либерално-демократични политически уредби? Специална ли е демокрацията? Инструментални или вътрешно-присъщи оправдания? Епистемични, делиберативни и плуралистични концепции за демокрацията. Предизвикателството на теорията на социалния избор: теоремата на Ероу (<i>Arrow</i>) за невъзможността и парадоксът на Сен (<i>Sen</i>) за Паретовия либерал. Дали либерализмът и индивидуалните права нарушават демократичното равенство?	2 ч. л. + 2 ч. упр.
Част Втора: Главни приноси в съвременните дебати		
7.	Джон Ролс - „Теория на справедливостта“ Договорният аргумент „от изходната ситуация“ за принципите на справедливостта: рационален избор зад налагащо честност було на неведението. Двата принципа на справедливостта. Лексикалното предимство на основните свободи. Най-широкообхватна свобода/права за всички. Двете части на втория принцип: честно равенство на откритите възможности и принцип на разликата. Интерпретации и трудности с принципа на разликата.	2 ч. л. + 2 ч. упр.
8.	Робърт Нозик: Либертарианското предизвикателство. Минималната държава – легитимна единствено и само когато възниква без да се нахърняват правата на никого. Аргументът за само-притежанието (<i>self-ownership</i>) и теорията за правомощията (<i>entitlements</i>): принципи на справедливостта при придобиването и пренасянето. Възражения срещу преразпределението.	2 ч. л. + 2 ч. упр.
9.	Роналд Дуоркин: Либерално-егалитаристката реакция. Либералното разпределително равенство: равенство на ресурсите или равенство на благосъстоянието? Принципът на етическия индивидуализъм за равна грижа и уважение. Моделът на аукциона. Мястото на свободата.	2 ч. л. + 2 ч. упр.
10.	Комуитаристката критика Тезата за първенството на социалното срещу тезата за атомисткия индивидуализъм: борбата за аз-а. Индивидуална идентичност чрез принадлежност към общност. Политика на благото (<i>good</i>) срещу политика на правилното (<i>right</i>). Справедливостта – партикуларна и плуралистична (Уолзър), културно определена (Сандел), а не универсална. Дългът за лоялност към собствената общност (Макинтайър).	2 ч. л. + 2 ч. упр.
11.	Джоузеф Раз: Либерален перфекционизъм – либералният отговор на комуитаристанското предизвикателство. Политическото действие: уважение на правилното (<i>right</i>) или подпомагане на благото (<i>good</i>)? Ролята на либералната държава като гарант за условията на ценна (прекарана в преследване на благото) индивидуална автономия. Аргумент	2 ч. л. + 2 ч. упр.

	„от социалните форми” за либерален перфекционизъм. Либерален перфекционизъм посредством уважение към автономията и ценности плурализъм.	
12.	Мултикултурализмът Равна свобода чрез индивидуални права в многонационални и многоетнически общества? Или културите на малцинствата изискват специална защита чрез групови права? Трябва ли да отидем отвъд търпимостта? Признаване на частни идентичности или уважение към универсалните ни права като свободни и равни граждани.	2 ч. л. + 2 ч. упр.
13.	Феминистката перспектива: Неутрална по отношение на пола ли е либералната справедливост? Справедливост и вътре в семейството или отиване отвъд справедливостта: етика на грижата? Мултикултурализмът добър или лош е за жените?	2 ч. л. + 2 ч. упр.
14.	Обобщение на основните теми и заключения. Указания за курсовите работи и дискусия върху избраните теми за курсови работи.	4 ч. л. + 4 ч. упр.

Конспект за изпит

Конспектът за изпит дублира учебното съдържание на курса.

Библиография

Обща препоръчана литература

- Йотов, Стилиян:* Справедливост и Респект: Опити да се върви напред с Кант, ИК „Критика и Хуманизъм”, София 2001
- Йотов, Стилиян:* Равенство и Егалитаризъм: Опит за осмисляне на социалната държава, ИК „AGATA-A”, София 2004
- Киш, Янош:* Алтернативи на несвободата: политическа философия, ИК „Пигмалион”, Пловдив 1998
- Фотев, Георги: Граници на политиката, ИК „ЛиК”, София 2001
- Hampton, Jean: *Political Philosophy* Westview Press 1998
- Kymlicka, Will: *Contemporary Political Philosophy: An Introduction*. Second edition, Oxford University Press 2002
- Wolff, Jonathan: *An Introduction to Political Philosophy* Oxford University Press 1996

Специална литература за Част първа

Задължителна литература:

- Раз, Джоузеф:* „Авторитет и оправдание”, сп. *Разум* 3,4/2005
- Бърлин, Айса:* „Две понятия за свободата” в *Четири есеа за свободата* Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, София, 2000
- Едмундсън, Уилям:* „Състояние на дисциплината: Задължението за подчинение на закона” сп. *Разум* 2006 (?) – предстои
- Йотов, Стилиян:* „Интермедия: Валутата на равенството”, гл. 4 от *Йотов, Стилиян Равенство и Егалитаризъм: Опит за осмисляне на социалната държава*, ИК AGATA-A, София 2004
- Хабермас, Юрген:* „Демократичната правова държава - парадоксално свързване на противоречащи си принципи?”, в *Знеполски, И. (съст.) Около Хабермас: Нормативността в модерните общества и идеята за справедливостта*, ИК „Дом на науките за човека и обществото” София 1999.

Допълнителна литература:

- Lukes, Steven:* “Power and Authority” in *Moral Conflict and Politics*, Oxford 1991, chapter 2
- Friedman, R.:* “On the Concept of Authority in Political Philosophy” in R. E. Flathman (ed.) *Concepts in Social and Political Philosophy*, Mackmillan, New York (1973)
- Arendt, Hannah:* “What is Authority” in *Between Past and Future*, New York (1961)
- Taylor, Charles:* “What Is Wrong with Negative Liberty” in *Philosophy and the Human Sciences II*, Cambridge (1982)
- Skinner, Quentin:* “The Idea of Negative Liberty” in R. Rorty–J.B. Schneewind–Q. Skinner, eds.: *Philosophy in History*. Cambridge (1984), pp. 193-221

- MacCallum, G. "Negative and Positive Freedom" in *Philosophical Review* 76 (1967), pp. 312-334
- Raz, Joseph: "The Obligation to Obey: Revision and Tradition", in *Notre Dame Journal of Law, Ethics & Public Policy* 1 (1984) pp. 139-155.
- Wolff, Robert-Paul: "The Conflict Between Authority and Autonomy", in Wolff: *In Defense of Anarchism*. New York: Harper & Row (1970), ch. 1
- Hampton, Jean: "Distributive Justice" in J. Hampton *Political Philosophy*, Westview Press (1998)
- Anderson, Elizabeth: "What is the point of equality?" in *Ethics* 109 (1999)
- Barry, Brian: "Is Democracy Special?" in B. Barry *Democracy and Power*, Clarendon, Oxford (1991), pp. 24-60
- Arneson, Richard: "Democracy Is Not Intrinsically Just" in Dowding K., Goodin R. and Carole Pateman (eds.) *Justice and Democracy*, Cambridge (2004), pp. 40-58
- Coleman, Jules and John Ferejohn: "Democracy and Social Choice," in *Ethics* 97 (1986), pp. 6-25.
- Waldron, Jeremy: "Precommitment and Disagreement," in Larry Alexander (ed.), *Constitutionalism*, Cambridge (2001), pp. 271-300
- Kis, Janos: *Constitutional Democracy*, CEU Press, Budapest (2003)

Специална литература за **Част Втора**

Задължителна литература:

- Ролс, Джон: *Теория на Справедливостта* София 1998, гл. 1, 2 и §§31-32 от гл. 4
- Йотов, Стилиян „Ролс: Равенство и различие в разпределението на основните блага”, гл. 2 и „Дворкин: Равенството – централен принцип на либерализма, гл. 3 в *Йотов*, Ор. cit.
- Нозик, Робърт: *Анархия, държава и утопия*, ИК „Критика и Хуманизъм”, София 2005, части от гл. 1, 2 и 7.
- Дуоркин, Роналд: „Свобода, равенство, общност” в Киш, Янош (съст.) *Алтернативи на несвободата: политическа философия*, Пигмалион, Пловдив 1998
- Нарвесон, Ян: „Равенство срещу свобода” в Киш, Янош (съст.) *Алтернативи на несвободата: политическа философия*, Пигмалион, Пловдив 1998
- Тейлър, Чарлз: „Недоразуменията: либерално-комунитарният дебат” в Киш, Янош (съст.) . Ор. cit.
- Раз, Джоузеф: „Либерализъм, автономия и политика на неутралната грижа” в Киш, Янош (съст.) Ор. Cit.
- Тейлър, Чарлз: „Политика на признаването” в Тейлър, Чарлз и Ейми Гутман (съст.) *Мултикултурализмът: Изследвайки политиката на признаването*, ИК „Критика и Хуманизъм,” София 1999
- Кимлика, Уил: „Справедливост и права на малцинствата” в *Критика и Хуманизъм* 2003/2
- Окин, Сюзън Молер: „Справедливост и пол” в Киш, Янош (съст.) Ор. Cit.

Допълнителна литература:

- Кумлика, Уил: *Contemporary Political Philosophy*, Clarendon Press. Oxford 1989
- Barry, Brian: *Theories of Justice: A Treaties on Social Justice* vol. 1, University of California Press, (1991), Ch. 6 and Appendix C
- Barry, Brian: *Justice as Impartiality*, Oxford (1995), Chs. 2-3, pp. 28-79.
- Cohen, G.A.: "Self-Ownership, World-Ownership and Equality" in F. Lukash ed. *Justice and Equality Here and Now*.
- Dworkin, Ronald: "What is Equality" I-II, in *Philosophy and Public Affairs* 10 (1981), pp. 185-246 and pp. 283-345.
- Уолзър, Майкъл: „Сигурност и благоденствие” в Киш, Янош (съст.), Ор. Cit.
- Макинтайър, Аластър: „Добродетел ли е патриотизмът?” в Киш, Янош (съст.) Ор. Cit.
- Gutmann, Amy: "Communitarian Critics of Liberalism" in *Philosophy and Public Affairs* 14/ 3, (1985)
- Sandel, Michael : *Liberalism and the Limits of Justice*. Ch. 4.
- Muhlhall, S., Swift, A.: *Liberals and Communitarians* Oxford (1992), Ch. 8, pp. 249-288
- Raz, Joseph: *The Morality of Freedom*. Oxford (1986), Chs. 14-15, pp. 369-429
- Гутман, Ейми: „Въведение” в Тейлър, Чарлз и Ейми Гутман (съст.) *Мултикултурализмът: Изследвайки политиката на признаването*, ИК „Критика и Хуманизъм,” София 1999
- Раз, Джоузеф: „Мултикултурализмът” в *Критика и Хуманизъм* 2003/2

- Фрейзър, Нанси: “От преразпределение към признаване? Дилеми на справедливостта в пост-социалистическата епоха” в *Критика и Хуманизъм* 2003/2
- Бенхабиб, Сейла: “От преразпределение към признаване?” Смяна на парадигмата в съвременната политика” в *Критика и Хуманизъм* 2003/2
- Kymlicka, Will: *Multicultural Citizenship*. Oxford (1995), pp. 34-74.
- Scheffler, Samuel: “Liberalism, Nationalism, and Egalitarianism” in R. McKim and J. McMahan (eds.), *The Morality of Nationalism* Oxford (1997), pp. 191-208,
- Fraser, Nancy and Axel Honneth: *Redistribution or Recognition? A Political-Philosophical Exchange*, Verso, London, 2003
- Susan M. Okin et al. and Cohen, Joshua (ed.) *Is Multiculturalism Bad for Women?* Princeton (1999)

Април 2013 г.

Съставил: Гл. ас.-р Ружа Смилова